

هدف کلی : آشنایی با فرهنگ جهانی

اهداف جزئی : گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی فرهنگهای مختلف - چه فرهنگهایی جهانی می شوند - ویژگی های فرهنگ جهانی مطلوب (حقیقت ، معنویت ، عدالت ، آزادی ، تعهد و مسئولیت ، عقلایت)

معانی لغات درس :

معنی	لغت	معنی	لغت	معنی	لغت
ضایع کردن	پایمال	مرکز پروت	کانون ثروت	پهنه ، وسعت جغرافیایی	گستره جغرافیایی
جدایی	تفرقه	استعمار - ظلم و طاغوت	استکبار	مداومت ، استمرار تاریخی	تداوم تاریخی
بی چون و چرا - آزاد	قید و بند	ارزش های همگانی	ارزش های جهان شمول	اجزا	عناصر
*	جبرگرا	قدرت - غلبه - تسلط	نگاه سلطه جویانه	*	اینکها
خداشناسی غلط و خرافی	عرفان های دروغین	مقیاس - سند - ملاک	میزان و معیار	*	فرش پازیریک
*	محصولات تراریخته	درستی - راستی	حقانیت	جوامع صنعتی	مرکزی
سرنوشت مقدر و حتمی	سرنوشت محتوم	نیازهای همیشگی	نیازهای ابدی	جوامع فقیر	پیرامونی
		به صورت متضاد در آوردن	قطبی شدن	*	صهیونیسم

* **امپراتوری اینکا** (۱۴۳۸-۱۵۳۳) یک امپراتوری از مردم بومی (سرخ پوست) در آمریکای جنوبی بود . این امپراتوری در بیشترین پهناوری خود ، کشورهای امروزی پرو ، اکوادور ، بولیوی ، و بخش هایی از آرژانتین ، شیلی و کلمبیا را در بر می گرفت . شهر کوزکو پایتخت اداری ، سیاسی و نظامی آن به شمار می آمد . در سده ی شانزدهم م با ورود اسپانیایی ها به پرو ، این امپراتوری در هم شکست و قلمرو آن مستعمره ی اسپانیا گشت . (منبع : ویکی پدیا)

* **قالی پازیریک** : قدیمی ترین فرش جهان است که در سال های ۱۳۲۶ تا ۱۳۲۸ خورشیدی (۱۹۴۹-۱۹۴۷) توسط سرگی رودنکو ، باستان شناس روسی در دره پازیریک واقع در ابتدای رشته کوههای آلتایی در محدوده ی کشور روسیه ، در کنار اشیاء باستانی . مانند گلدان چوبی ، مومیایی دوید ، نقش اسب سواری به همراه آثاری دیگر در گور یخ زده یکی از فرمانروایان سکایی کشف شد . (منبع ویکی پدیا)

* **صهیونیسم** یک جنبش سیاسی و ملی گرایی یهودی است که در اواخر سده ی ۱۹ م شکل گرفت . عمده ترین هدف جنبش صهیونیسم ، تشکیل میهنی برای یهودیان بود . این جنبش بر منابع تاریخی و مذهبی تکیه دارد که یهودیان را به سرزمین اسرائیل ارتباط می دهد . این سرزمین را امروزه اسرائیل می نامند ، که قوم یهود از حدود ۳۲۰۰ سال پیش تا سال ۲۰۰ میلادی (که امپراتوری روم آنها را پراکنده کرد) در آن سکونت داشتند . (منبع : ویکی پدیا)

* **مکتبی فلسفی** یا کلامی است که انسان را فاعل مختار نمی داند . (منبع ویکی شیعه)

* **تراریخته** : که به آن تراژنی یا ترازایی نیز می گویند به فرایند تزریق یک ژن برون زاد به جانداران زنده ، گفته می شود . به طوری که جاندار ویژگی جدیدی پیدا کند و آن را به فرزندانش منتقل کند . در فناوری تولید جانداران تراریخته (ترازایی) ، یک

یا چند ژن به ژنوم طبیعی جاندار اضافه یا از آن حذف می شود. در صورتی که ژنی از جاندار حذف شود به جاندار حاصل فروریخته گفته می شود. (منبع : ویکی پدیا)

..... صفحه ۱۱

● گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی فرهنگهای مختلف یکسان نیست :

برخی از آنها در طول زمان در یک سرزمین واحد شکل می گیرند مانند : فرهنگ ایرانی - برخی از آنها در زمان واحد در سرزمین های متعدد شکل می گیرند مانند فرهنگ اسلام - برخی دارای عمری کوتاه هستند مانند قوم عاد و ثمود - برخی دارای عمری طولانی هستند مانند فرهنگ ایرانی - برخی در یک منطقه شکل می گیرند و از مرز جغرافیایی خود فراتر نمی روند مانند فرهنگ شینتو در ژاپن - برخی از مرز جغرافیایی خود فراتر می روند و گسترش می یابند . مانند فرهنگ اسلام

● اجزا و عناصر فرهنگی نیز به همین صورت است برخی عناصر فرهنگی تداوم تاریخی و گسترش جغرافیایی بیشتری دارند. مانند فرش ایرانی . و برخی اینگونه نیستند . مانند پوشش هندی یا ژاپنی .

● نمونه :

فرهنگ نمونه	تداوم تاریخی بالا	گستره جغرافیایی وسیع
ژاپن	✓	-
اینکاها	-	-
اسلام	✓	✓
مسیحیت	✓	✓
ایران	✓	✓
مغول	-	-

..... صفحه ۱۲ تا ۱۳

● **فرهنگ جهانی :** که از مرزهای جغرافیایی و قومی خود عبور کند و در جهان گسترش یابد فرهنگ جهانی است

● **فرهنگهایی که ظرفیت جهانی شدن ندارند :** فرهنگهایی که عقاید، ارزش ها و هنجارهای آن ناظر بر قوم و گروهی خاص است اما از محدوده قومی و جغرافیایی خود فراتر نمی روند ظرفیت جهانی شدن ندارند . مثال : شینتو در ژاپن .

● **فرهنگهایی که ظرفیت جهانی شدن دارند :** فرهنگهایی که از مرزهای جغرافیایی خود عبور کرده و به سوی جهانی شدن گام بر می دارند این فرهنگها دو نوع هستند :

● **نوع اول :** فرهنگی که عقاید، ارزش ها و هنجارهای آن متعلق به قوم و گروه خاصی است و نگاه **سلطه جویانه** به جوامع دیگر دارند چنین فرهنگی با عبور از مرز جغرافیایی خود جهان را به دو منطقه **مرکز - پیرامون** تقسیم می کند یعنی منطقه مرکزی منطقه پیرامونی را در خدمت می گیرد . **مانند : فرهنگ صهیونیسم و فرهنگ سرمایه داری . فرهنگ صهیونیسم : آرمانها**

و ارزش های صهیونیسم نژاد خاصی را (یهود) مورد توجه قرار می دهد و با رویکرد دنیوی خود دیگران را در خدمت آن نژاد به کار می گیرد.

● **در مورد فرهنگ سرمایه داری چه می دانید؟** فرهنگ سرمایه داری: آرمانهای و ارزش های ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می دهد و کشورهای دیگر در پیرامون آن به خدمت می گیرد.

● این دو نمونه فرهنگ فرهنگ **سلطه و استکبار** است. چون فرهنگی است که تسلط یک قوم یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال دارد و دیگر اقوام و جوامع را به ضعف و ناتوانی می کشاند.

● **نوع دوم:** فرهنگی که عقاید ها و ارزش های و هنجارهای آن در خدمت قوم و گروهی خاص نباشد بلکه سعادت همه انسانها را دنبال کند و از عقاید و ارزش های مشترک انسانها سخن بگوید ظرفیت جهانی شدن دارد مانند **فرهنگ اسلام**.

● **دیدگاه فارابی:** فرهنگی که عقاید و ارزش های آن **مطابق فطرت** انسانها باشد و رفتارها و هنجارها نیز بر همین اساس سازمان داده شود **مدینه حق** گفته می شود اما فرهنگی که عقاید و ارزش های آن حق باشد ولی هنجارها و رفتارهای آن **ناحق** باشد **مدینه فاسقه** گفته می شود.

گفتگو کنید:

..... صفحه ۱۳

در باره نمونه های تاریخی فرهنگ هایی که در آنها عقاید و ارزش ها با هنجارها و رفتارهایشان سازگار نیست، گفتگو کنید. جوامع غربی به نام دموکراسی کشتار می کنند - امویان از آزادی می گفتند ولی مردم را به غل و زنجیر می بستند.

با هم تکمیل کنید

..... صفحه ۱۴

انواع فرهنگها بر اساس قابلیت جهانی شدن	نمونه ها	پیامد
دارای ارزش های عام و جهان شمول	اسلام	جهانی شدن
دارای ارزش های قومی و قبیله ای با نگاه سلطه جویانه	سرمایه داری	تقسیم جهان به مرکز - پیرامون
دارای ارزش های قومی و قبیله ای بدون نگاه سلطه جویانه	شینتو در ژاپن	در مرز جغرافیایی خود باقی می ماند

..... صفحه ۱۴ تا ۱۶

● عقاید و ارزش های فرهنگ جهانی باید عقاید و ارزش های مشترک انسانی باشد که از آنها به **عقاید و ارزش های عام و جهان شمول** یاد می شود. مانند: حقیقت - معنویت - عدالت - آزادی - تعهد و مسئولیت - عقلانیت از ویژگی هایی است که فرهنگ جهانی مطلوب باید از آن برخوردار باشد.

● **حقیقت:** فرهنگهایی که حق نباشند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش های مختلف خود ندارند بنابراین نمی توانند جهانی شوند پس یکی از ویژگی های فرهنگ جهانی مطلوب **حقیقت یا حق بودن** آن فرهنگ می باشد.

● **معنویت:** انسانها در باره زندگی و مرگ سوالاتی دارد و به دنبال پاسخ آن می باشد از سوی دیگر انسانها علاوه بر داشتن نیازهای مادی دارای نیازهای روحی و معنوی و عاطفی هم هستند فرهنگی که فقط پاسخگوی نیازهای مادی انسانهاست و

قادر به پاسخگویی نیازهای روحی و معنوی انسانها نباشد انسانها را به بحران های روحی و روانی گرفتار می سازد این چنین فرهنگ ها ظرفیت جهانی شدن را ندارند پس فرهنگی ظرفیت جهانی شدن دارد که دارای **ارزش معنویت** هم باشد .

● **عدالت** : عدالت ارزشی است که مانع قطبی شدن جوامع - مانع پایداری شدن حقوق مظلومان و از بهره کشی ظالمانه انسانها جلوگیری می کند . فرهنگ جهانی باید در لایه های مختلف خود به این ارزش معتقد و پایبند باشد « **آسمان ها و زمین با عدالت پابرجا می مانند** » (پیامبر اکرم ص)

● **آزادی** : آزادی انسان از هر نوع قید و بند برای رسیدن به حقیقت - معنویت و عدالت . اما برخی فرهنگها مانع رسیدن انسانها به این ارزش ها می شوند و زمینه ظلم را برای آنها فراهم می سازند این نوع فرهنگها ظرفیت جهانی شدن ندارند .

● از ارزش آزادی دو پرسش می شود : **آزادی برای چه** : در غرب به معنی آزادی از هر نوع قید و بند (حقیقت - معنویت و عدالت) برای ظلم کردن به دیگران اما در فرهنگ جهانی مطلوب بدین معنی است : آزادی از هر نوع قید و بند برای رسیدن به حقیقت - معنویت و عدالت . **آزادی از چه** : در غرب آزادی از سه ارزش حقیقت و معنویت و عدالت برای ظلم رساندن به دیگران اما در فرهنگی جهانی مطلوب آزادی از هر نوع قید و بند برای رسیدن به حقیقت و معنویت و عدالت .

● **تعریف آزادی** : آزادی از یک امر برای رسیدن به امری دیگر .

● **تعهد و مسئولیت** : فرهنگهایی که جبرگرا و غیر مسئول هستند نقش انسانها را در تعیین سرنوشت خود و جامعه انکار می کنند و قدرت مقاومت را از آنها می گیرند و آنها را به موجودی منفعل و مجبور تبدیل می کنند و زمینه نفوذ سلطه گران را بر آن جامعه فراهم می سازند فرهنگ جهانی باید **روحیه تعهد و مسئولیت** را در انسانها فراهم بسازد تا زمینه تحقق و **گسترش عقاید و ارزش های** خود را فراهم بسازد .

● **عقلانیت** : فرهنگ جهانی باید از دو سطح عقلانیت برخوردار باشد :

۱- عقلی که بتواند به پرسش های بنیادین انسان در خصوص انسان و جهان را پاسخ دهد اگر فرهنگی قادر به پاسخگویی این سوالات نباشد توانایی دفاع از هویت خود را از دست خواهد داد . (**این عقل پاسخگوی نیاز های ثابت انسان است .**)
پیدایش عرفان های دروغین ، نوعی پاسخگویی کاذب به نیازهای معنوی انسان است .

۲- انسانها علاوه بر داشتن پرسش های بنیادین در شرایط تاریخی مختلف با **پرسش های متفاوتی** مواجه می شوند فرهنگ جهانی باید توانایی پاسخگویی به پرسش های ثابت و متغیر انسانها را داشته باشد و بر اساس عقاید و ارزش های بنیادین خود به این پرسش ها و **نیازهای متغیر** انسانها پاسخ مناسب بدهد . (**مثال** : پیر شدن جمعیت ، مسئله امروز بشر است و جوامع

برای پاسخگویی به آن چاره اندیشی می کنند . **مثال دوم** : یکی از پاسخ های امروز بشر به رشد جمعیت کره زمین و کمبود منابع ، تولید محصولات تراریخته است . اصلاح ژنتیکی شاید مزایای بالقوه فراوانی داشته باشد . اما بیم و خطرهای نهفته در آن غیر قابل پیش بینی و محاسبه ناپذیر است .

بخوانیم و بدانیم صفحه ۱۷

● قبول تفاوت ها و احترام گذاشتن به آن در فرهنگ جهانی اهمیت زیادی دارد و پذیرش موج صلح جهانی می شود و انگیزه شناخت متقابل فرهنگ ها و جوامع را فراهم می سازد .

مثال : مراسم حج نمونه بارز تاکید بر شباهت ها و تفاوت های میان انسان ها و فرهنگ هاست . در این مراسم همه انسانها اعم از

زن و مرد - اقوام ، ملت ها و نژادهای متفاوت در جایگاهی برابر و در یک زمان و مکان جمع می شوند و در کنار یکدیگر در مسیر خداپرستی رشد می کنند .

گفتگو کنید :

..... صفحه ۱۷

۱- اگر فرهنگ جهانی ویژگی های جهان شمول گفته شده را داشته باشد انسان هایی که در چنین فرهنگی پرورش می یابند چه ویژگی هایی خواهند داشت ؟

جواب : انسانهایی با احساس مسئولیت - عدل - با تقوا - با ایمان و دارای عقل و منطق خواهند بود .

۲- چه انسان هایی و با چه ویژگی هایی می توانند چنین فرهنگی را پدید آورند ؟

جواب : انسانهایی با روحیه تعهد و مسئولیت ، با تقوا که در جهت برپایی عدالت در جامعه تلاش می کنند و اجازه نمی دهند که تحت سلطه بیگانگان قرار گیرند و با هر نوع ظلم و بی عدالتی مبارزه می کنند .

باهم تکمیل کنید

..... صفحه ۱۷

توضیحات	ویژگی های فرهنگ مطلوب جهانی
معیار و میزانی است برای سنجش حقانیت عقاید و ارزش ها	حقیقت
آرمانی است جهت پاسخگویی به نیاز های مادی - معنوی و روحی و عاطفی انسانها	معنویت
آرمانی است برای دفاع از حقوق مظلومان و جلوگیری از قطبی شدن جهان و جلوگیری از بهره کشی ظالمانه	عدالت
رهایی از هر نوع قید و بند جهات رسیدن به حقیقت - معنویت و عدالت	آزادی
وجود این آرمان زمینه تداوم و گسترش فرهنگ را فراهم می سازد	تعهد و مسئولیت
پاسخ به پرسش های ثابت و متغیر انسان	عقلانیت